

От 2020 г. творчеството на писателя Георги Марков за първи път ще намери място в часовете по български език и литература (ще се изучава факултативно в 11 клас) . Творецът, който даде най-мощната картина на живота по времето на тоталитарния комунистически режим (живот под похлупака) в своите „Задочни репортажи за България“ обаче ще стигне до младите хора и чрез учебниците по история за 10 клас.

Миналата седмица те бяха спрени от министъра на образованието и науката Красимир Вълчев за корекции на пропуснати факти и събития за периода 1944-1989 г., за които **desebg.com**

даде гласност след като МОН бе сезиран от фондация „Истина и памет“ за проблема.

В три от петте учебника авторите на текстовете за периода на комунистическия тоталитарен режим са избрали да представят писателя. Сайтът **desebg.com** предлага на своите читатели в сравнителен план да проследят как е направено това.

Убитият от Държавна сигурност български писател Георги Марков е представен абсолютно тенденциозно в текста на проф. Евгения Калинова, историк от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и автор на текста за периода 1944-1989 г. в учебника за 10 клас на изд. „Булвест 2000“, който е предложен за одобрение в МОН.

Това е поредният конкретен пример, който сайтът **desebg.com** дава за начина на представяне на определени факти и събития в някои от новите учебници, които бяха спрени на този етап от министъра на образованието и науката Красимир Вълчев.

Тенденциозното представяне на Георги Марков от проф. Калинова се вижда съвсем ясно при паралел между написаното за писателя в други два от учебниците по история за 10 клас.

От петте учебници три са избрали да публикуват информация за автора на „Задочни репортажи за България“, която е най-мощната панорама на живота у нас по време на тоталитарния режим и е едно от най-добрите образци на българската антитоталитарна литература.

Тези учебници са на издателствата „Просвета“, „Рива“ и „Булвест 2000“.

Информацията за Георги Марков в учебника на „Рива“

На страница 234 от новия учебник на изд. „Рива“ под рубриката „Лицата на историята“ е публикувана следната информация, придружена със снимка на писателя:

„Георги Марков (1 март 1929 – 11 септември 1978 г.)

Известен български писател, драматург, журналист, театрален и филмов сценарист през 60-те години на XX век. Емигрира през 1969 г. и се установява в Лондон. Работи в Българската редакция на BBC. Излъчва на части по радио „Свободна Европа“ най-известното си произведение „Задочни репортажи за България“, в което критикува режима и неговата идеология. На 7 септември 1978 г. е организирано убийството му – прострелян е с отровна сачма, скрита в чадър. Умира няколко дена по-късно. Разследването се води без успех във Великобритания. Възобновено е след 1989 г., когато категорично е установена ролята на Държавна сигурност и съветската помощ за реализирането на тази операция. Въпреки това не са установени нито поръчителят, нито прекият му извършител, а следственото дело в България е прекратено през 2013 г. поради изтичане на давност.“

Под този текст са зададени въпросите: Защо е убит Георги Марков? Защо не са намерени виновните? Проучете самостоятелно допълнителна информация в интернет по този въпрос.

Тази информация е придружена с цитат от „Задочни репортажи за България“ на

писателя.

Информацията за Георги Марков в учебника на „Просвета”

В учебника на изд. „Просвета” също е отделено място на твореца. Там е публикувана следната информация за него, придружена с негова снимка:

„Георги Марков (1929-1978) е талантлив български писател, драматург и публицист, чиито творби са често спирани от властта. През 1970 г. напуска България и се установява в Лондон. Там работи като журналист в българската секция на Би Би Си, сътрудничи и на радиостанциите „Дойче веле” и „Свободна Европа”. В своите „Задочни репортажи за България”, излъчвани всяка седмица по „Свободна Европа”, разобличава комунистическия режим в България. През 1972 г. в България е осъден задочно на затвор като „невъзвращенец”. Произведенията му са иззети от библиотеките и споменаването на името му е забранено. Убит е на улицата в Лондон. Разследването свързва убийството му със съветските и българските тайни служби, но не стига до конкретни извършители.”

Неточна е посочената година на напускане на България от Георги Марков. Тя не е 1970 г., а 1969 г., но това вероятно би могло да се коригира (той иска виза да посети за кратко брат си в Италия, след като през юни 1969 г. на закритото представяне на пиесата му „Аз бях той” не получава одобрението на цензорите, но в резултат на стеклите се обстоятелства така и никога повече не връща в България).

На същата страница са публикувани два текста от „Задочни репортажи за България” на Марков, които се отнасят до представата, с които БКП си служи, за да завладее изкуствата и литературата и до начина, по който Тодор Живков флиртува с художествената интелигенцията, а също така и до цензурата и автоцензурата по времето на комунизма.

Под тези текстове са зададени множество въпроси, с които учениците ще бъдат провокирани да разсъждават по тези теми.

Информацията за Георги Марков в учебника на „Булвест 2000”

Изд. „Булвест 2000” също отделя място за фигурата на писателя с текст и снимка. Там под рубриката „Личност от епохата” е посочено:

„Георги Марков (1929-1978). Роден в София. Талантът му на писател е оценен от властта и получава ред привилегии. Но усещането за несвобода го прави все по-критичен и през 1969 г. напуска България и се установява в Лондон. През 1972 г. е осъден задочно като „невъзвращенец”. Радио „Свободна Европа” излъчва неговите критични към режима анализи, които след смъртта му са публикувани в книгата „Задочни репортажи за България”. В лични писма разкрива и разочарованието си от ограниченията на Запад. Умира в Лондон след покушение, за което и до днес има разнопосочни версии.”

Публикуван е и цитат от „Задочни репортажи за България”, в който писателят описва маниера на Тодор Живков да общува с известните имена в културния живот и резултатът от това – от една страна укрепването на собственото положение на първия секретар на БКП, а от друга „ликвидирането на всякакви опасни духовни искри и превръщането на неспокойния творчески дух в дебел държавен храненик”.

ЛИЧНОСТ ОТ ЕПОХАТА
Г. Марков (1929 – 1978)
Роден в София. Талантът му на писател е оценен от властта и получава ред привилегии. Но усещането за несвобода го прави все по-критичен и през 1969 г. напуска България и се установява в Лондон. През 1972 г. е осъден задочно като „невъзвращенец”. Радио „Свободна Европа” излъчва неговите критични към режима анализи, които след смъртта му са публикувани в книгата „Задочни репортажи за България”. В лични писма разкрива и разочарованието си от ограниченията на Запад. Умира в Лондон след покушение, за което и до днес има разнопосочни версии.

с първене съветско на подготвя... той ходещ на нок с писателски локатори, устройващи вечери с поети и драматурзи, поощряващи художествени ателиета, събирал музиканти, забравяше се с популярни актьори и тн... Ако приемем резултатът беше укрепването на неговото собствено положение, то другият резултат беше безусловно ликвидирането на всякакви опасни духовни искри и превръщането на неспокойния творчески дух в дебел държавен храненик.”

Г. Марков за оптимизираната власт – оптимизираща
през 60-те и 70-те години
• Комитетътът как се осъществява и какви са резултатите от партийния контрол върху интелектуалците.

337

След цитатът е зададен въпрос към учениците: Коментирайте как се осъществява и какви са резултатите от партийния контрол върху интелигенцията?

Какви привилегии е получавал Георги Марков?

В учебниците на издателствата „Рива“ и „Просвета“ не са посочени кой от авторските колективи е работил върху периода 1944-1989 г. Написаното в тях за Георги Марков обаче не повдига въпроси, освен грешката на годината, в която писателят напуска България, посочена в учебника на изд. „Просвета“.

В учебника на изд. „Булвест 2000“ е посочено, че това е проф. Евгения Калинова, историк от Софийския университет „Св. Климент Охридски“.
Много преди настоящата публикация журналистът Христо Христов търси позицията на проф. Калинова с въпроса дали тя е представила обективно фактите и събитията в своя текст за този период. Тя му отговаря по електронната поща:

„Да, във възможно най-голяма степен и на основата, както на професионалния ми опит като изследовател, така и на преподавател, убеден, че задачата на историческата наука е най-вече да обяснява логиката на историческите процеси, а не просто да заклежда или възхвалява в угода на когото и да е. Уверявам ви, че за мен работата по учебниците винаги е била голяма отговорност и съм им отделила много време и усилия.“

Прави впечатление, че в нейния текст тя представя Георги Марков като творец, чийто талант „е оценен от властта и получава ред привилегии“ без тези привилегии да са изброени.

Под „ред привилегии“ се разбира повече от две. Фактите са следните:

Писателят обаче е далеч от творци като Георги Джагаров, Павел Матев, Любомир

Написано от Христо Христов
Събота, 06 Юли 2019 19:12

Левчев и други, които получават постове не само в различни издания, но и във властта по време на комунизма.

Георги Марков не е получавал право от властта да получава или да придобива имотни облаги, като апартаменти и др. от специалния фонд на Тодор Живков във СНС, откъдето първият секретар на БКП е предоставял на различни творци да ги закупуват с предимство. След като през 1961 г. повтор Марков живее в няколко квартири в столичните квартали „Гео Милев“ и „Красна поляна“, а през 1964 г. се премества в „Драгалевци“, където са му предоставени стая и кухня от втория етаж на неголяма одържавена вила на ул. "Ген. Ковачев" №17, където съжителства с друго семейство на първия етаж.

Георги Марков обитава продължително време в различни периоди от годината и станцията на Съюза на българските писатели в Боровец, но ако това може да се приеме като привилегия от властта, но това се отнася и за един доста широк кръг творци, които са били по същото време с него.

Георги Марков не получава като привилегия от комунистическата власт и автомобил. Той действително притежава западна кола марка БМВ, нещо рядко за времето си, но тя е подарък от брат му Никола Марков, който е емигрант в Италия, където бяга от режима.

Георги Марков е приет директно за член на Съюза на българските писатели без да е бил кандидат-член, нещо, което е прецедент за този период, но това става в резултат на успеха на романа му „Мъже“ (1962), за който получава годишната литературна награда на Съюза на българските писатели за съвременен роман, смятана за втора по значение след Димитровската награда.

Георги Марков пътува неколkokратно в Италия при брат си, който бяга от България. За всеки път режимът му издава виза. За последното му пътуване от България през юни 1969 г. той търси съдействие за разрешение за виза от високопоставени лица в МВР. При продължението на същата му виза се намесва тогавашния министър на външните работи Иван Башев. Това може да бъде третирано като използване на ходатайство и връзки. Ако става въпрос за привилегия, то Марков едва ли би имал проблеми с издаването на визи за пътува в чужбина.

В някои публикации се сочи като привилегия, че Георги Марков е бил получил достъп от властта до секретни материали в архива на МВР. Истината е, че през втората половина на 60-те година Марков е сред групата писатели, които получават разрешение от отдел „Деловодство“ на ЦК на БКП да работят с определени архивни материали, свързани с компартията отпреди 9 септември 1944 г. за написването на триактовата пиеса „Комунисти“. В тази група писатели са и Никола Русев, Серафим Северняк и Николай Хайтов. Само Марков завършва работата си по идеята на Комитета за изкуство и култура да се създаде пиеса за честването на 25-годишнина от 9 септември 1944 г. Марков завършва документалната си пиеса „Комунисти“ през 1969 г., която обаче не е поставена на сцена, защото цензорите не я одобряват.

Често срещано твърдение, е че Георги Марков е сред привилегированите приближени на Тодор Живков в неговата ловна дружинка. Това твърдение е невярно. Георги Марков никога не е бил ловец. Той има шест срещи с Живков, които самият той описва подробно в „Задочни репортажи за България“. Тези срещи не се осъществяват по време на ловни излети на Живков.

□ „Разнопосочните версии“ за покушението срещу Марков, причинило смъртта му

Както читателите са се убедили единствено в учебника на изд. „Булвест 2000“ проф. Евгения Калинова посочва, че за покушението срещу Георги Марков (в Лондон през 1978 г., в резултат на което умира) има „разнопосочни версии“ и до днес.

Действително за смъртта на писателя има различни версии в България. Те се появяват след 1989 г. тъй като дотогава комунистическият режим и цензурата не позволяват името на Георги Марков да се споменава, включително и след убийството му.

Една от първите версии, която се разпространява след промените е на представители на самата Държавна сигурност, които твърдят, че писателят е убит от англичаните, за да бъде компрометирана властта в София. В някои се допуска, че това е дело и на ЦРУ.

Друга версия е, че Марков е починал в резултат на одрасване от домашната му котка (нищо, че писателят не е имал котка в Лондон), която е пусната в оборот от журналистката Ангелина Петрова, която впоследствие се оказва съдържател на явочна квартира на ДС. Книгата ѝ е издадена от фондация на Димитър Иванов, щатен служител на Шесто управление на ДС за борба с идеологическата диверсия.

Налице е „писмено мнение“ на двама следователи от Националната служба от 2013 г., когато българското следствие по случая е прекратено поради изтичане на абсолютна давност, в което те твърдят, че няма данни по делото, че „смъртта на Георги Марков е в резултат на умишлено престъпление“. „Писменото мнение“ е съставено при пълно игнориране на документите в архивите на ДС за убийството на писателя.

Освен версиите има и безспорни факти

Освен версиите обаче има и безспорни факти по случая с убийството на Георги Марков. Най-важните са:

Съдебен състав в лондонския район Батърси, след изслушване на различни експерти и представители на Скотланд ярд заключава на 2 януари 1979 г., че на живота на Георги Марков е сложен край по противозаконен начин.

През 1992 г. състав на Военната колегия на Върховния съд признава за виновен и осъжда последния началник на Първо главно управление на ДС ген. Владимир Тодоров за незаконно унищожаване на част разработките, водени от Държавна сигурност срещу Георги Марков с цел да бъде неутрализиран.

В архивите на Държавна сигурност, съхранявани днес от Комисията по досиетата, се съдържат [документи на ДС, в които ясно е отразено, че Георги Марков е „убит в](#)

Англия

В архивите на Държавна сигурност, съхранявани днес от Комисията по досиетата, се съдържат множество документи на ДС, потвърждаващи, че тя е получила от КГБ още през 1972 г. уреди за изстрелване на бързо действащи отрови и самите отрови.

В архивите на Държавна сигурност, съхранявани днес от Комисията по досиетата, се съдържат множество документи, потвърждаващи обсъждането на разработката срещу Георги Марков, водена под псевдонима „СКИТНИК”, между Първо главно управление на ДС и Първо главно управление на КГБ, така, както свидетелства през 1991 г. ген. Олег Калугин от КГБ, работил по предоставянето на техническата помощ за ликвидирането на Марков.

Има неколкократно публични изявления, че зад убийството на Георги Марков стои Държавна сигурност, направени от [зам.-директора на Националната следствена служба в началото на прехода ген. Коста Богацевски](#), един от двамата следователи (другият е Богдан Карайотов), който реално е работил ефективно по случая още в неговото начало, много преди по делото да се намесят външни фактори и то да бъде смачкано.

За смъртта на Георги Марков има версии, но за смъртта на Георги Димитров няма

Показателно за обективността на проф. Евгения Калинова е и следният факт. Докато в текста за Георги Марков в учебника на изд. „Булвест 2000” тя е решила да посочи, че има „разнопосочни версии” в текста за Георги Димитров не го е направила. Тоест налице е двоен стандарт, прилаган за едни фигури, противници на режима и спестяван за партийни такива. В текста за Георги Димитров версиите са игнорирани.

Написано от Христо Христов
Събота, 06 Юли 2019 19:12

Личност от епохата
Васил Данчев
(1882 – 1949)
Роден в с. Каленци, Радомирско. Организира Септемврийското въстание през 1923 г. след него емигрира и е осъден заедно на смърт. През 1933 г. е арестуван в Германия по обвинение в подготвянето на Райхстага. На процес в Гайлзиг е оправдан. Личен от българско посолство, се установява в Москва. През 1955 – 1943 г. е член на Коммунистическия интернационал. В България се завръща през 1945 г. и оглавява СРП. Министър-председател от ноември 1946 до юли 1949 г. След смъртта му е издигнат в кт. и до август 1990 г. телято му е в мавзолей в София, след което е погребано в развалини.
• Помислете допълнително информация за ареста на Г. Данчев от съветски напорни фронтони срещу засилващото се влияние на фашизма. Коментирайте в клас.

Митинг пред Парламента за обявяване на България за република. 15 септември 1944 г.

Т. Никола Петков
(1893 – 1947)
Министър в първото правителство на СФР и член на БЗНС. През лятото на 1947 г. се обявява в защита на демократичното управление и оглавява най-голямата опозиционна партия.
• Какви опити правят за да запалят на парламентарната демокрация у нас?

306

А една от най-разпространените е, че Димитров е отровен по време на последното му лечение в Москва. И тази версия е мотивирана в изследвания на руски и изследователи. Един от тях е писателят Аркадий Ваксберг, чиято книга [„Отровите на Кремъл”](#) беше издадена и в България. Той е един от изследователите, които имат достъп до множество съдебни дела на болшевишкия режим, получен във времето веднага след разпадането на СССР, когато за кратко време достъпът до различни съветски архиви е отворен.

В книгата си Ваксберг посочва, че *„версиите за насилствената смърт на българския лидер [Димитров] периодично се реанимират в средите на съветския партиен елит, като често пъти се намира различен кандидат за ролята на убиец... Но важното в случая е не това върху кого Сталин е възнамерявал да хвърли вината за ликвидирането на Димитров”*.

Ваксберг подчертава, че *„дори и българските историци, които не са непременно просъветски ориентирани, до ден днешен избягват изследванията върху твърде деликатния въпрос за смъртта на Димитров”*.

И още нещо. Съмненията на насилствения край на Георги Димитров намериха потвърждение във факта, че и изследвания на балсамираното тяло на Димитров след промените показват увеличено съдържание на живак в мозъка и косата на комунистическия функционер, което експерти потвърждават при [разследване на в. „24 часа”](#)

Как убитият от ДС писател Георги Марков влиза в учебниците по история

Написано от Христо Христов
Събота, 06 Юли 2019 19:12

**УТРЕ ОЧАКВАЙТЕ: ИНТЕРВЮ С ПИСАТЕЛЯ ДИМИТЪР БОЧЕВ ЗА СЛУЧАЯ
МАРКОВ И ПРИСЪТВИЕТО МУ В УЧЕБНИЦИТЕ**